Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

NR. 18 | **Poznań, dnia 15 września 1938** | **ROK 17**

Wydawca: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu**

ul. Rzeczypospolitej nr. 1 — Telefon nr. 25-95 i 48-98

Węgiel - Koks hutniczy - Brykiety

z kopalń krajowych i zagranicznych poleca

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy Sp. z o. odp.

Telefony: 23-77, 37-77 — **Poznań, plac Wolności 10** — Adres telegraf.: Zapol

SPRZEDAŻ DETALICZNA

na własnej składnicy kolejowej nr. 35, ul. Przemysłowa

Telefony: 23-77, 37-77

Obrabiarki do metali
Tabor kolejowy
Wozy tramwajowe
Urządzenia kotłowe
Urządzenia chłodnicze
Narzędzia do metali
Konstrukcje żelazne i zbiorniki
Urządzenia cukrownicze
Urządzenia chemiczne
Urządzenia gorzelniane
Maszyny rolnicze
Odlewy żeliwne i z brązu

PRODUKUJE

H. CEGIELSKI, Sp. Akc.

POZNAŃ — GÓRNA WILDA 136

Adr. telegr. „HACEGIELSKI" — Telefon 70-56

FABRYKI: POZNAŃ — RZESZÓW

Kosztorysy, katalogi i prospekty na żądanie – bezpłatnie.

Wytwórnia Fotochemiczna Poznań ul. Wielka 14

Poleca doskonałe polskie

PŁYTY: Super Ero Orto Antihalo, Super Ero Avia, Ero Biplanochrom

BŁONY: Ero Prestochrom, Ero Awangarda

PAPIERY: Omnilux, Bromero, Bromero-Rex, Mistrzowskie, Vapresto

w różnych gradacjach i powierzchniach

oraz CHEMIKALIE DOZOWANE

Ero

Dnia 30 sierpnia r. b. zmarł nieoczekiwanie śp.

Władysław Lewandowski

współwłaściciel f-y W. Lewandowski i Ska w Poznaniu.

W Zmarłym straciło życie gospodarcze cenionego działacza społecznego a Związek Fabrykantów oddanego sobie szczerze towarzysza pracy zawodowej.

Cenioną postać Zmarłego zachowamy w trwałej pamięci.

ZARZĄD I RADA
ZWIĄZKU FABRYKANTÓW
Tow. Zap. w Poznaniu.

Rozwiązanie umowy o pracę z ważnych przyczyn przez pracodawcę.

(Ciąg dalszy.)

b) **Niestawienie się pracownika do pracy wskutek nieszczęśliwego wypadku, lub choroby w ciągu więcej niż trzech miesięcy.** Klauzula tej treści ma zagwarantować ciągłość pracy w przedsiębiorstwie na wypadek, jeżeli pracownik przez czas dłuższy nie przystępuje do pracy. „Wyrażenie — niestawienie się pracownika do pracy — należy w ten sposób tłumaczyć, że pracownik musi się zgłosić do pracy, którą miał w myśl umowy służbowej wykonywać, być zdolnym do jej wykonywania i ją wykonywać“ (1. II. 1933 Rw. 2337/32), czyli że nie wystarczy samo przybycie pracownika do warsztatu, a nawet wyrażenie gotowości podjęcia pracy.

Zachodzi tu konieczność uzgodnienia tego przepisu z przepisem art. 29 tegoż rozporządzenia, według którego wypowiedzenie umowy przez pracodawcę nie może nastąpić w czasie choroby pracownika. Przepis art. 29 zachowuje swą moc aż do upływu trzymiesięcznego okresu niestawienia się do pracy (choroby). Po upływie jednakże tego czasu znajduje zastosowanie przepis artykułu 32 p. b), dozwalający pracodawcy na dokonanie niezwłocznego rozwiązania umowy. „Okoliczność, że choroba pracownika przeciągnęła się ponad trzy miesiące, nie czyni skutecznym wypowiedzenia umowy o pracę, dokonanego w okresie pierwszych trzech miesięcy choroby pracownika“ (C. III. 922/35). Praktyczna wskazówka stąd taka, że nie można skutecznie dokonywać wypowiedzenia w czasie trzech miesięcy choroby, nawet w przewidywaniu, że choroba przeciągnie się na okres dłuższy, gdyż przed czasem dokonane wypowiedzenie nie skutkuje samo przez się w okresie późniejszym (po upływie trzech miesięcy), lecz uchodzi za nieistniejące.

Powyższy przepis ma zastosowanie do pracowników, którzy uprzednio już wykonywali w przedsiębiorstwie pracę. Odrębne przepisy dla nowoprzyjmowanych pracowników stanowi art. 37 rozp. Według tego artykułu czasokres, w którym pracownik, wyłącznie z ważnych przyczyn, może nie stawić się do pracy, skraca się do dwóch tygodni, a w wypadku, kiedy umowa zastrzega terminowe rozpoczęcie pracy jako warunek jej podtrzymania przez pracodawcę, wtedy pracodawca może niezwłocznie rozwiązać umowę jeżeli pracownik w określonym terminie do pracy się nie stawi.

c) **Obraza lub znieważenie pracodawcy, jego zastępców lub przełożonych przez pracownika.** Do spełnienia tego warunku nie potrzebuje mieć miejsca ani ciężka obraza, ani tym bardziej czynna zniewaga, znieważenie lub obraza winny natomiast sprawiać, że „nie można zgodnie z wymaganiami dobrej wiary żądać od strony, aby pozostawała z drugą w stosunku pracy“ (po myśli omówionego art. 470 kod. zob.). Obraza niekoniecznie musi mieć miejsce w warsztacie pracy (OSP. IX. 465). Również zastosowanie art. 32 p. c) może mieć miejsce po wypowiedzeniu stosunku pracy, w okresie wypowiedzenia, a więc niezależnie od biegnącego okresu np. trzymiesięcznego wypowiedzenia można dokonać niezwłocznego wypowiedzenia w wypadku obrazy lub zniewagi.

Z mocy rozp. omawiany przepis odnosi się do obrazy zastępców pracodawcy i przełożonych praownika, a „pracownik, wypowiadający w imieniu pracodawcy umowę drugiemu pracownikowi działa w zastępstwie pracodawcy i dlatego jego obraza przez zwolnionego pracownika w związku z tym wymówieniem upoważnia pracodawcę do niezwłocznego rozwiązania stosunku pracy“ (C. I. 1300/35). Natomiast znieważenie żony pracodawcy, o ile ta pracowała w przedsiębiorstwie i nie była zastępczynią pracodawcy, względnie przełożoną odnośnego pracownika umysłowego, nie jest podstawą do niezwłocznego rozwiązania umowy (C. III. 1736/35), chyba, że byłoby równoczesną zniewagą pracodawcy.

Uprawnienia do rozwiązania umowy z tego tytułu nie traci pracodawca nawet na wypadek, gdyby obraził wzajemnie pracownika. (C. I. 1738/36).

Prawo do rozwiązania umowy w wypadku zniewagi lub obrazy może być wykonane przez pracodawcę tylko w ciągu dwóch tygodni od zajścia tego faktu (wbrew ogólnemu terminowi jednego miesiąca) na mocy przepisu art. 36 rozporządzenia. Okoliczność upływu tego czasokresu i fakt wygaśnięcia naskutek tego praw pracodawcy do niezwłocznego rozwiązania umowy musi jednak wykazać zainteresowany pracownik (C. I. 1738/36).

d) **Niezachowanie przez pracownika istotnych warunków umowy o pracę.** Przepis ten jak widać jest dość plastyczny i nieuchwytny. Istotnym warunkiem umowy może być przede wszystkim szereg kardynalnych zasad współpracy i podporządkowania się praco-

dawcy, dalej zaliczvć można tu niektóre szczególne cechy konkretnie przydzielonej pracownikowi pracy, a nakoniec ew. specjalnie podkreślone istotne warunki umowy pisemnej, czy też ustnych dyspozycyj.

Uchybienia pracowników odnośnie tego punktu nie potrzebują być umyślne (SN. Zb. Urz. 217/29), lecz mogą polegać np. na niedbalstwie. Tak samo nie jest warunkiem, by w związku z naruszeniem istotnych warunków umowy nastąpiły jakie ujemne skutki dla pracodawcy (C. II. 2480/36).

„Kwestia oceny w jaki sposób mają być wykonywane pewne czynności przez pracownika i czy ten sposób jest korzystny, należy wyłącznie do pracodawcy. Niezastosowanie się pracownika do wskazówek i poleceń pracodawcy, po nieprzyjęciu przez pracodawcę wątpliwości wyrażonych przez pracownika co do ich zasadności, stanowi ważną przyczynę rozwiązania" (dod. IV/44).

„Kto przy objęciu posady zapewniał, że posiada wiadomości zawodowe i znajomość sztuki, ten za brak ich ponosi odpowiedzialność" (SN. Zb. Urz. 156/33) — właśnie według omawianego przepisu, jednakże tylko w tym wypadku, jeżeli zapewnienie to odnosiło się do istotnych wiadomości, bez których pracodawca nie byłby z danym pracownikiem zawierał umowy o pracę.

„Nie może być tolerowana na stanowisku kierowniczym osoba w przedsiębiorstwie, która podnosi przeciwko urzędnikowi państwowemu zarzut hańbiący, a bezpodstawny, narażając przedsiębiorstwo na scysje z urzędem i na nieporozumienia ze szkodą dla przedsiębiorstwa" (SN. Zb. Urz. 14/34), ponieważ niewątpliwie zachowanie należytych stosunków z urzędami, mieści się z natury w ramach „istotnych warunków umowy o pracę" kierowników przedsiębiorstwa.

Podstawą do niezwłocznego rozwiązania będą też niektóre inne sposoby niepodporządkowania się pracodawcy, np. odmowa wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych, o ileby to spowodowało zepsucie materiałów itp.

Może zachodzić kolizja warunków umowy. Jedną z takich kwestyj rozwiązał SN. w wyroku (C. I. 1174/37). Umowa przewidywała prawo pracodawcy przenoszenia pracownika na inne miejsce pracy, jednakże przy nieobniżeniu poborów. Skoro pracownik został przeniesiony z równoczesnym obniżeniem poborów, odmówił przeniesienia się. SN. uznał tę odmowę za przyczynę do niezwłocznego rozwiązania umowy (jakkolwiek oczywiście w danym wypadku pracownik miał możność na innej drodze dochodzić swych praw do wyrównania różnicy w poborach).

e) **Prowadzenie przez pracownika bez zgody pracodawcy własnego przedsiębiorstwa lub dokonywania transakcyj na własny lub cudzy rachunek, wchodzących w zakres tego przedsiębiorstwa, w którym pracownik jest zatrudniony.** Jest to więc zakaz konkurencji, odnoszący się do pracowników, a pozostawiający pełną dyspozycję w ręku pracodawcy, który może na prowadzenie konkurencyjnego przedsiębiorstwa przez pracownika się zgodzić, lub, gdy prowadzi je pracownik bez zgody pracodawcy, może dokonać niezwłocznie rozwiązania umowy z tym pracownikiem. „Brak zgody pracodawcy, jako warunek powstania ważnej przyczyny wypowiedzenia, odnosi się nie tylko do pierwszej części tego przepisu, mówiącej o prowadzeniu przez pracownika własnego przedsiębiorstwa, lecz i to drugiej, traktującej o dokonywaniu przez pracownika poszczególnych transakcyj, wchodzących w zakres przedsiębiorstwa pracodawcy" (C. I. 160/36).

Cytowany wyżej przepis jest dość jasny i daleko idący, a ponadto przy ocenie czy w poszczególnych wypadkach zachodzi fakt złamania zakazu konkurencyjnego można stosować nieraz przez analogię bliżej sprecyzowane przepisy kodeksu handlowego, dotyczące tej samej kwestii.

(C. d. n.).

Mgr. RŁ.

W sprawie wejścia w życie umowy gospodarczej polsko-niemieckiej.

Z związku z wejściem w życie nowej umowy polsko-niemieckiej, Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 17. VIII. 1938 r. L. D. IV. 20764/3/38 Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 25/1938 r. udzieliło urzędom celnym następujących wyjaśnień:

1) Istniejąca dotychczas specjalna kontrola obrotu towarowego polsko-niemieckiego (clearing) nie ulegnie wskutek wprowadzenia umowy z dnia 1. VII. 1938 r. żadnej zmianie. Należy rozumieć, iż obwieszczenie Ministerstwa Skarbu z dnia 22. I. 1937 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 3/1937) w sprawie wzorów świadectw rozrachunkowych, przeznaczonych dla obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 6/1937), dotyczą od chwili wejścia w życie umowy z dnia 1. VII. 1938 r. obecnego terytorium Rzeszy Niemieckiej (t. j. również i Austrii).

2) Dotychczasowy tryb postępowania przy wykonywaniu specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego pozostaje po wejściu w życie umowy z dnia 1. VII. 1938 r. nie zmieniony. Miarodajną w tym przedmiocie pozostanie nadal instrukcja Ministerstwa Skarbu z 22. I. 1937 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 5/1937 poz. 81) z uzupełnieniem i zmianą, wprowadzonymi okólnikami Ministerstwa Skarbu z dnia 23, III. 1938 r. L.D.IV. 7851/3/38 Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 10/1938 oraz z dnia 13. VII. 1938 r. L. D. IV. 13650/3/38 Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 20/1938).

Postępowanie, przewidziane przez wspomnianą instrukcję powinny urzędy celne od chwili wejścia w życie umowy z dn. 1. VII. 1938 r. stosować do towarów pochodzących z obecnego terytorium Niemiec (t. j. również i z b. Austrii).

3) Pozwolenie na przywóz towarów, wydane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, w których jako kraj pochodzenia towaru wskazana jest Austria, powinny urzędy celne honorować i stosować do towarów niemieckich z b. Austrii do czasu terminu ważności wskazanego w pozwoleniu, t. j. ewentualnie również po wejściu w życie umowy polsko-niemieckiej z dnia 1. VII. 1938 r. Jednocześnie jednak do towarów tych od chwili wejścia w życie wspomnianej umowy powinny urzędy celne stosować postępowanie właściwe dla kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego, t. j. wymagać przedstawienia świadectwa rozrachunkowego, ustanowionego dla obrotu towarowego polsko - niemieckiego.

4) Uprawnienie w myśl art. 11 ust. 2 umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z dnia 1. VII. 1938 r. do wystawiania świadectw pochodzenia, oprócz urzędów celnych, niemieckie instytucje gospodarcze (Izby Przemysłowo-Handlowe, Hauptabteilung II der Landesbauernschaften, urzędy handlu zagranicznego, Izby Rzemieślnicze) nie są władzami państwowymi, a zatym świadectwa pochodzenia przez nie wystawione podlegają wizowaniu przez polskie placówki dyplomatyczne lub konsularne w Niemczech.

Na mocy porozumienia płatniczego polsko-niemieckiego z dnia 1. VII. 1938 r. postanowienia układu z dn. 28. II. 1936 r. zostają z dniem 1. IX. 1938 r. rozciągnięte na terytorium austriackie. Płatności, przypadające do rozrachunku pomiędzy Polską a krajem austriackim, będą po 31. VIII. 1938 r. rozliczone na podstawie obowiązującej umowy płatniczej polsko-niemieckiej, nawet gdyby terminy płatności wypadały przed 31. VIII. 1932 roku. Płatności, opiewające na szylingi austriackie, będą rozliczane według kursu rozrachunkowego: 100 szyl. = 99 zł. i 100 zł 101,01 szyl. austr. Pozwoleń rozrachunkowych dla kraju austriackiego udzielać będzie aż do odwołania wyłącznie urząd dewizowy w Wiedniu.

(GSI).

Wykorzystujmy obrót czekowy PKO.

Współczesne życie gospodarcze wymaga stosowania i wykorzystania wszelkich możliwych udogodnień w dziedzinie pieniężnej. Jedną z największych zdobyczy w tej dziedzinie jest niewątpliwie obrót czekowy, pozwalający na przeprowadzanie rozrachunków pieniężnych bezgotówkowo czy gotówkowo w ułatwiony sposób. Korzyści stąd płynące dla całego życia gospodarczego i zainteresowanych są nieocenione. Bezgotówkowy obrót czekowy zwalnia znaczną ilość środków obiegowych i staje się uzupełnieniem obiegu pieniężnego, a nawet w pewnej mierze środkiem zastępczym w zakresie funkcyj płatniczych pieniądza, co ma poważne znaczenie dla tempa obrotów gospodarczych i ich rozmiarów. Uczestnicy obrotu czekowego mają ułatwione dysponowanie pieniędzmi w formie przekazywania ich, przelewania i wpłacania.

Życie gospodarcze w Polsce korzysta coraz chętniej z obrotu czekowego, prowadzonego przez naszą największą instytucję oszczędnościową — P. K. O., która siecią swych oddziałów obejmuje całą Polskę. Obrót ten mieć będzie dla przemysłu polskiego coraz większe znaczenie, bowiem wzmożony ruch inwestycyjny i jego rozmieszczenie terytorialne — Centralny Okręg Przemysłowy, kresy wschodnie i ziemie zachodnie — rozszerzy transakcje handlowe i pieniężne. Na czasie więc jest przypomnienie sobie o korzyściach i możliwościach, jakie daje obrót czekowy P. K. O. ludziom interesu. Obrót ten wykazuje od szeregu lat nieprzerwany wzrost. Ogólny obrót roczny wynosił w 1924 r. zaledwie 3,1 milrd. zł, w 1937 r. już 32,7 milrd. zł. Udział obrotu bezgotówkowego w r. 1937 w ogólnym obrocie wyrażał się procentowo cyfrą 75,6%, kiedy 10 lat temu — 59,2%. Wspomniane już znaczenie dla życia gospodarczego obrotu czekowego P. K. O. w ogóle, a obrotu bezgotówkowego w szczególności znajduje ilustrację cyfrową przy zestawieniu sum obiegu pieniężnego z kwotą tego obrotu. Otóż obieg pieniężny wynosił w ub. r. przeciętnie miesięcznie około 1½ milrd. zł, kiedy obrót czekowy P. K. O. — przeszło 2,7 milrd. zł, a sam tylko obrót bezgotówkowy 2,1 milrd., czyli że ogólny obrót stanowił 187,7% obiegu pieniężnego, a obrót bezgotówkowy — 141,9%. Pozostałość kapitału na rachunkach czekowych dochodziła w 1924 r. do 37,5 miln., a w r. 1937 przekroczyła 255,5 miln. zł.

Wpłat na konto czekowe P. K. O. dokonuje się za pomocą blankietów nadawczych lub przelewów z jednego konta na drugie, przy wypłatach natomiast posługiwać się należy czekami przekazowymi, przelewowymi lub na okaziciela. Istnieją ponadto specjalne rodzaje czeków, t. zw. czeki stałe i zbiorowe; pierwsze służą do regulowania należności stale się powtarzających i w jednej wysokości np. opłaty za światło, gaz itp., drugich używa się w wypadku, gdy właściciel konta poleca wypłacić szereg sum na różne cele. Wobu wypadkach należy wydać P. K. O. odpowiednią dyspozycie. Transakcje przelewów bezgotówkowych są całkowicie bezpłatne i stanowią najdogodniejszą formę rozrachunków pieniężnych, szczególnie ważną dla ludzi mających do czynienia z życiem gospodarczym.

Obrót czekowy P. K. O. stał się dzięki jego bezpieczeństwu, szybkości i taniości nieodzownym składnikiem życia gospodarczego. Niewykorzystanie możliwości, jakie obrót ten daje, jest poważną szkodą dla zainteresowanych osób czy firm, którą należy czym prędzej usunąć, otwierając konto czekowe w najbliższym Oddziale P. K. O.

Oznaczenie zakładów przemysłowych
w związku z wpisami w rejestrze handlowym firm kupców rejestrowych.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesłało Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę wyjaśnienie w sprawie oznaczania zakładów przemysłowych w związku z wpisami w rejestrze handlowym firm kupców rejestrowych.

Ministerstwo podkreśla, iż art. 29 k. h. dotyczy wyłącznie firmy spółki akcyjnej, albo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a nie ma zastosowania do firm jednoosobowych. Określenie nazwy tego rodzaju firm powinno nastąpić na zasadzie art. 27 i 31 k. h. Na zasadzie ostatniego artykułu nazwa firmy może zawierać także dodatki, mające na celu bliższe oznaczenie kupca lub przedsiębiorstwa, przy czym niedopuszczalne są dodatki, któreby mogły wprowadzić w błąd.

Zasada prawdziwości firmy jest podstawową zasadą kodeksu handlowego.

Wszelkie zatym dodatki, umieszczone w nazwie firmy, które tej zasady nie naruszają, są dopuszczalne. Do nich należą więc dodatki, stanowiące pewne godła, jak „Złoty Róg", „Ara", czy utworzone z pierwszych liter nazwisko właściciela firmy „Brage" (Bracia Ginzburg). Niedopuszczalny byłby natomiast napis Bracia Ginzburg, gdyby pokrewieństwo w nim wskazane nie odpowiadało prawdzie, gdy jeden ze wspólników nie był bratem, lecz dalszym krewnym, gdyż taki dodatek mógłby wprowadzić w błąd. To samo dotyczyłoby określenia „fabryka", czy „zakłady chemiczne", jeżeli

w rzeczywistości przedsiębiorstwo nie byłoby fabryką, lecz małym warsztatem rękodzielniczym.

Wątpliwości mogłyby również powstać co do dodatków, umieszczonych w nazwie firmy, które mieszczą w sobie jakieś specjalne pojęcie, przypisywane im co najmniej przez ogół odbiorców wytworów danej firmy i gdyby wytwory tej firmy nie odpowiadały określeniu zawartemu w takim dodatku. Gdyby więc np. z nazwą „Morawy“ związana była specjalna jakość wyrobów krochmalnych, spotykana tylko w Czechosłowacji na Morawach, a jakość wyrobów wyrabianych przez firmę, używającą tego określenia, nie odpowiadała wyrobom, związanym z tą nazwą.

Do wiążącej oceny, czy omówione przypadki odpowiadają przepisom art. 31 k. h., właściwymi są sądy rejestrowe, które w myśl art. 38 k. h. są zobowiązane z urzędu czuwać nad należytym przestrzeganiem przepisów o firmie.

Niezbędna impreza: Targi Wołyńskie.

Wołyń jest regionem bogatym i żyznym. Południowe jego połacie — to kraina pszenicy i chmielu, owoców i miodu, powiaty północne o uboższej glebie obfitują zato w ogromne bogactwa drzewne i kopalniane, w grzyby i jagody. Przy tych ogromnych bogactwach Wołynia pozostaje dzielnica ta wciąż jeszcze wielkim rezerwatem niewykorzystanych możliwości zbytu dla jej różnorodnej, zwiększającej się z roku na rok produkcji.

Życie samo zmusiło do stworzenia na Wołyniu placówki, będącej emanacją wszystkich jego sił twórczych. Dzięki wysiłkowi najbardziej energicznych twórczych czynników w życiu gospodarczym i społecznym Wołynia powstały w centrum handlowym ziemi wołyńskiej Targi Wołyńskie, które w roku bież. odbędą się po raz dziewiąty w okresie od 11 do 25 września (otwarcie Targów nastąpi w dniu 10 września). Targi Wołyńskie wykazują coraz większą ekspansję rozwojową i stają się coraz bardziej niezbędną w całokształcie życia Wołynia imprezą.

Rola Targów, jako wielkiego rynku transakcyjnego, odwiedzanego niezwykle licznie przez sfery kupieckie i przemysłowe, gdyż dokonywane są przez tych kupców i przemysłowców zakupy w zakresie produkcji wołyńskinej, tu również znajdują oni zbyt dla swoich wytworów, jest ustalona, jest bardzo ważna. Rolę tę Targi Wołyńskie jak gdyby odziedziczyły w spadku po słynnych kontraktach dubieńskich, które przeszły do historii, oraz wielkich jarmarkach, z których słynął Wołyń w 18 i 19 stuleciach. Dziś Targi Wołyńskie, nie tracąc nic ze swych cech rynku wymiany handlowej, są również imponującym przeglądem dorobku Wołynia, dając każdemu wystawcy wielkie możliwości propagandowe i transakcyjne dzięki skutecznie spełnionym zadaniom w charakterze stałego łącznika gospodarczego.

Głos mają cyfry. A więc pierwsze Targi Wołyńskie w r. 1930 zwiedziło około 37 tys. osób, podczas gdy VII Targi Wołyńskie w 1936 r. — już prawie 100 tys. osób. Jest to frekwencja, wysuwająca Targi Wołyńskie na czołowe miejsce wśród innych targów polskich. Nadmienić trzeba, iż frekwencja ta, wzrastająca z roku na rok, pozwala sądzić, że w roku bież. IX. Targi Wołyńskie zwiedzi 130—140 tys. osób.

Niezbędne w życiu gospodarczym całych Kresów Wschodnich Targi Wołyńskie, tak atrakcyjne dla Polski całej, przejdą w roku bież. pod znakiem zwiększenia transakcyj i osiągnięcia maksymalnej frekwencji zwiedzających.

Jeszcze jedna forma etatyzmu.

Pewnego rodzaju formą etatyzmu, mało znaną szerszemu ogółowi, jest konkurencja, jaką stwarzają prywatnym przedsiębiorstwom rozmaitego rodzaju warsztaty szkolne, szkół zawodowych zarówno państwowych jak samorządowych i prywatnych.

Tego rodzaju warsztaty nie płacą podatków, najczęściej zupełnie nie opłacają sił roboczych, którymi są uczniowie odnośnych szkół i na skutek tego oczywiście są w stanie cenę ostateczną produktu kalkulować znacznie niżej niż prywatne przedsiębiorstwa, niezmiernie obciążone podatkami i opłatami socjalnymi.

Wkraczanie tego rodzaju warsztatów na rynek handlowy należy przeto uznać za zupełnie niewłaściwe, jako podcinanie przemysłu, którego rozwój musi leżeć w interesie państwowym i społecznym.

Niestety jednak okazuje się, że powyższa zasada nie jest przestrzegana, a cały szereg warsztatów szkolnych podejmuje się dostaw, prowadzi propagandę swych wyrobów, rozsyła cenniki itp.

Sprawę powyższą zajął się ostatnio obszerniej Związek Fabrykantów w Poznaniu, przedkładając samorządowi gospodarczemu swą opinię odnośnie projektu zarządzenia Min. Przemysłu i Handlu o zakresie zamówień na dostawę lub robotę, udzielanych szkołom zawodowym, lub osobom, które przedmiot dostawy lub robotę wykonują przy pomocy uczniów tych szkół. W opinii tej motywuje Związek stanowisko, że zakres ten powinien ulec najdalej posuniętemu ścieśnieniu.

Nowe źródło informacyjne.

Na rynku wydawniczym dotkliwie odczuwano do niedawna brak księgi adresowej, która by wyczerpująco informowała o wszystkich placówkach przemysłowych i handlowych stolicy.

Lukę tę wypełniła obecnie bardzo pożyteczne wydawnictwo a mianowicie: Warszawski Skorowidz Branżowy, którego nowy rocznik na rok 1938/39 świeżo opuścił prasę drukarską.

Warszawski Skorowidz Branżowy jest doskonałym i wszechstronnym informatorem. Zawiera on 40.000 adresów wszystkich warszawskich firm przemysłowych i handlowych, oraz wszelkiego rodzaju placówek go-

spodarczych. Adresy firm podzielone są według przejrzystego układu alfabetycznego na 2.500 branż a te z kolei na poszczególne grupy: fabryki, składy fabryczne, przedstawicielstwa, składy hurtowe i detaliczne. Takie zestawienie pozwala łatwo każdemu znaleźć odpowiednie źródło zbytu i zakupu towarów, lub też wyszukać odpowiedni adres.

To też Warszawski Skorowidz Branżowy jako doskonałe i niezbędne źródło informacyjne, winien znaleźć się w każdym przedsiębiorstwie w całej Polsce.

Ajencja Wschodnia w Warszawie, która wydała Warszawski Skorowidz Branżowy obniżyła dla Prenumeratorów i Czytelników „Życia Gospodarczego“ cenę tej bardzo pożytecznej księgi adresowej na zł 3,— plus koszty przesyłki pocztowej.

Zamówienia prosimy kierować wprost do Ajencji Wschodniej, Warszawa, Nowy Świat 16, powołując się na nasze pismo, co stanowi warunek uzyskania powyższej zniżki.

Skarb.- Finanse

W sprawie składania miesięcznych wykazów wzgl. list płac.

Ministerstwo Skarbu, chcąc uprościć tryb postępowania, przewidziało w § 90 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego do ordynacji podatkowej, iż przedsiębiorstwa zatrudniające większą ilość pracowników, wystąpić mogą do Izby Skarbowej o udzielenie im zezwolenia na nieskładanie miesięcznych wykazów, względnie list płac, mających udokumentować wypłatę potrąconego podatku dochodowego od uposażeń. O zwolnienie to ubiegać się mogą tylko służbodawcy, prowadzący książki handlowe, bądź książki gospodarcze. Na wypadek gdyby odnośne wnioski członków Związku Fabrykantów zostały przez Izbę Skarbową odrzucone, prosimy o doniesienie tego Związkowi.

Odpowiedzialność w wypadku niewykupienia świadectwa przemysłowego.

Sąd Najwyższy w wyroku Izby Karnej (s. 2) z 21-go marca 1938 r. 2 K. 1919/37 orzekł, iż odpowiedzialność z art. 178 Ordynacji Podatkowej, jako odpowiedzialność karna, powoduje, że ponosi ją każdy ze spólników za własną winę, polegającą na świadomym prowadzeniu przedsiębiorstwa bez właściwego świadectwa przemysłowego. Natomiast okoliczność, że kara ma za podstawę cenę świadectwa przemysłowego, nie zmienia postaci rzeczy, tkwiącej w istocie karnego charakteru czynu.

(GSI).

Podatek dochodowy — straty na dłużnikach.

Najwyższy Trybunał Administrayjny — w wyroku z dnia 25. V. 1938 r. L. Rej. 5530/36 orzekł, iż straty na dłużnikach, pokryte z opodatkowanej w poprzednich latach rezerwy, są potrącalne, o ile w roku miarodajnym dla wymiaru podatku nadawały się do odpisania wedle zasad prawidłowego bilansowania.

Podatek od nieruchomości od gruntów niezabudowanych.

Grunty niezabudowane, których rozporządzalność na cele budowlane jest ograniczona ustawami, nie pozwalającymi na natychmiastową ich zabudowę — wolne są od podatku od nieruchomości w myśl art. 2 pkt. 5 dekretu Prezydenta R. P. z 14. I. 1936 r. o podatku od nieruchomości.

W związku z tym przepisem Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 24. VI. 1938 r. wyjaśniło co następuje:

Brak planów zabudowania osiedli lub ich części, wymienionych w art.: 7—51 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 16. II. 1928 r., względnie istnienie takich planów, lecz jeszcze nieprawomocnych, nie stanowi samo przez się przeszkody w świetle przepisów prawa budowlanego do zabudowania gruntów nie zabudowanych, znajdujących się na terenach tych osiedli lub ich części — i tym samym nie uzasadnia zwolnienia tychże gruntów od podatku od nieruchomości z art. 2 pkt. 5 dekretu — o ile te tereny (grunty niezabudowane) mogą być zabudowane zgodnie z przepisami prawa budowlanego.

O tym jednak, czy omawiane grunty — położone są na terenach osiedli lub ich części, nie posiadających planów zabudowania lub wprawdzie posiadających plany zabudowania, lecz jedynie nieprawomocne, decydują właściwe władze budowlane.

W przypadkach zatem, gdy płatnicy w toku postępowania wymiarowego lub odwoławczego zakwestionują obowiązek podatkowy gruntów niezabudowanych z uwagi na brak prawomocnego planu zabudowania terenów, na których wzmiankowane grunty są położone — władze skarbowe winny żądać od płatników zaświadczeń władz budowlanych, że w danym roku podat. odnośne grunty w myśl przepisów nie mogą być zabudowane.

Opłaty drogowe.

N. T. A. oddalił skargę w sprawie opłat drogowych, przy czym uzasadnienie zawiera następujące zasady ogólne (L. rej. 2091/35 z 19. V. 1938 r.):

1. W myśl art. 23 ustawy drogowej władza jest uprawniona do zawierania ugody z płatnikami, lecz nie jest zobowiązana nawet do czynienia prób w tym kierunku.

2. Opłaty z art. 23 mogą być pobierane nawet od kopalni nieczynnej, położonej w 5 km pasie przydrożnym, z uwagi na specjalne korzyści, której grunta odnoszą się pod wielu względami (skarga nie zwalczała wyraźnie tego argumentu władzy).

3. W stosunku do tej samej nieruchomości mogą być pobierane opłaty drogowe zarówno z art. 19 jak i 23 jako opłaty, oparte na odmiennych tytułach prawnych.

Zapłata podatku wierzytelnością od Skarbu.

Ordynacja podatkowa (art. 97 § 3) przewiduje, iż „płatnik posiadający wobec Skarbu wierzytelność bezsporną i wymagalną, a wynikającą ze stosunków prywatno-prawnych, może wierzytelnością tą zapłacić przypadający od niego podatek“.

Rozporządzenie wykonawcze (§ 92) poważnie ścieśnia to uprawnienie ustalając, iż „płatnik może uiścić należny od niego podatek jedynie taką wierzytelnością, która powstała z umowy prywatno-prawnej, zawartej bezpośrednio między płatnikiem a Skarbem Państwa“.

Rozbieżność tę rozstrzygnął N. T. A. orzeczeniem z 15. VI. br. L. rej. 105/37 (Orzeczn. Sądu Najw. Nr. 7 — 8/38, poz. 2295), uznając rozporządzenie w tym punkcie za niezgodne z ustawą i poza tym wyraźnie ustalają tezę, iż wierzytelność nadaje się do zapłaty „także wtenczas, gdy płatnik wszedł w jej posiadanie drogą przelewu".

Handel zagraniczny.

Obliczanie podstawy wymiaru grzywien orzekanych za naruszenie przepisów prawa celnego.

Okólnikiem L. D. I. 4152/3/38 Ministerstwo Skarbu powołało się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30-go kwietnia 1938, który to wyrok powziął następujące postanowienia: „Zarówno pod rządem U. K. S. z r. 1932, jak i pod rządem obecnie obowiązującego prawa karnego skarbowego przy obliczaniu należności celnych, stanowiących podstawę wymiaru kary pieniężnej (grzywny) nie można stosować niższych stawek konwencyjnych." W orzeczeniu powyższym zawarta jest wykładnia spornego dotąd w praktyce zagadnienia, czy można stosować niższe stawki (konwencyjne lub umowne) przy obliczaniu należności, stanowiących podstawę wymiaru grzywny.

Preferowanie firm eksportowych przy udzielaniu pozwoleń przywozu.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu, mając na celu danie rekompensaty firmom, zajmującym się eksportem, które przyczyniając się do uaktywnienia naszego bilansu handlowego, ponoszą niejednokrotnie znaczne ciężary, rozpoczęło akcję preferowania tych firm również przy wydawaniu pozwoleń przywozu. Ostatnio szereg eksporterów uzyskał z decyzji Ministerstwa pozwolenia przywozu na znacznie większe ilości towarów importowych, niż firmy trudniące się wyłącznie importem. Ponadto Ministerstwo poleciło Komitetowi Przywozowemu Rady Handlu Zagranicznego opracowanie zasad stałego preferowania eksporterów przy podziale normalnych kontyngentów przywozowych, który, jak wiadomo, dokonywany jest co dwa miesiące. (GSI).

Zmiana prawa celnego.

Izba Przemysłowo - Handlowa w Poznaniu podaje do wiadomości zainteresowanych, że otrzymała z Rady Handlu Zagranicznego projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 października 1933 r. o prawie celnym wraz z uzasadnieniem celem uzgodnienia stanowiska sfer gospodarczych i przesłania opinii do tego projektu.

Izba prosi zatem firmy, które domagały by się zmian niektórych postanowień prawa celnego, są proszone o przesłanie ew. uwag i postulatów do Izby niezwłocznie.

Wzmiankowany projekt ustawy był omawiany w ubiegłym roku na terenie samorządu gospodarczego oraz na konferencjach międzyministerialnych i obecnie wprowadzono w nim tylko nieznaczne poprawki i uzupełnienia.

Ogłaszajcie w „Życiu Gospodarczym"

Transport.

W sprawie opłat na Państwowy Fundusz Drogowy.

Okólnikiem z dn. 22 lipca rb. L. D. V. 14766/4/33, Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 29 marca 1935 r. i uchylenia w ten sposób art. 18 ustawy poprzedniej, na podstawie którego pobierano opłaty na fundusz drogowy od biletów, wszystkie rodzaje opłat na fundusz drogowy przewidziane znowelizowaną ustawę, a obciążające przedsiębiorstwa przewozowe, nie mają charakteru opłat ponoszonych na rzecz funduszu drogowego przez osoby trzecie, t. j. przez pasażerów, lecz przeciwnie obowiązane jest ponosić te opłaty przedsiębiorstwo ze swego przychodu brutto, który, w myśl art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, stanowi obrót podlegający opodatkowaniu. Wobec powyższego opłaty te należy doliczać do podlegającego opodatkowaniu obrotu przedsiębiorstw przewozowych.

O ile natomiast chodzi o podatek dochodowy, to przedsiębiorstwa autobusowe mają nadal prawo do potrącenia z podstaw wymiaru podatku dochodowego przymusowych świadczeń na rzecz funduszu drogowego, bez względu na formę ich ponoszenia (a więc i w formie przewidzianej w art. 7 ustawy o państwowym funduszu drogowym, zgodnie z art. 6 i 10 ustawy o podatku dochodowym — Dz. U. R. P. Nr. 2 z 1936 r. poz. 6).

Komunikacja lotnicza Polski z Indiami Holenderskimi.

Trzy razy w tygodniu startują w Warszawie samoloty Polskich Linii Lotniczych „Lot" do Lyddy, gdzie spotykają się z samolotami holenderskiego towarzystwa „K. L. M.", które kontynuują lot aż do krańców Indyj Holenderskich.

Specjalnie ułożony rozkład tych lotów przewiduje najlepsze połączenia w Lyddzie.

Samolot, startujący w poniedziałki z Warszawy, jest w następną niedzielę w Batawii itd.

Trasa przechodzi również przez Iran, Irak i półwysej Malajski.

Tego rodzaju komunikacja niewątpliwie zainteresować musi sfery handlowe, będące w kontakcie z Indiami Holenderskimi i Dalekim Wschodem. Jeśli chodzi

Bank Związku Spółek Zarobkowych Sp. Akc.
Rok założenia 1886
Centrala: Poznań - Plac Wolności 15 — Oddziały we wszystkich większych miastach Polski
Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości

o lot pasażerski, to należy podkreślić, że bilet lotniczy np. do Indyj kalkuluje się tylko o ca. 10 Ł drożej od biletu okrętowego. Oszczędność na czasie wynosi zaś przeszło dwa tygodnie w jednym kierunku. Należy podkreślić, że może to być wielką korzyścią dla firm polskich, przesyłających do Indyj Halenderskich listy, próbki i wzory, dochodzące tam po kilku zaledwie dniach. Przesyłki idące za frachtem, można nadawać wprost w biurach P. L. L. „Lot" — bez pośrednictwa poczty.

Firmy polskie, pragnące przekonać się o sprawności omawianej komunikacji, mogą uzyskać od P. L. L. „Lot" w bieżącym sezonie zupełnie bezpłatny (za wyjątkiem kosztów tranzytowych)przewóz wzorów do Indyj Holenderskich. Dokładniejsze informacje w tej sprawie udziela Dyrekcja P. L. L. „Lot", Warszawa, Nowogrodzka 49, tel. 563-60 (wewn. 19-96) i inne placówki „Lot"u w Polsce.

Korzystanie z tego najszybszego połączenia może niewątpliwie przyczynić się do zawarcia niejednej transakcji, która by w innych warunkach mogła nie dojść do skutku.

W sprawie reklamacji o wpłatę refakcyj.

W odpowiedzi na wystąpienie Związku Izb w sprawie wprowadzenia w regulaminie przewozu przesyłek towarowych ściśle określonego maksymalnego terminu, w którym miałyby być załatwione reklamacje refakcyjne, Ministerstwo Komunikacji załatwiło odmownie. Ministerstwo stanęło na stanowisku, że Dyrekcje Kolejowe załatwiają wniesione reklamacje bez dłuższej zwłoki i bez większych trudności i źródło opóźnień leży nie w samej redakcji obowiązujących przepisów taryfowych, lecz w tym, iż firmy nadające przesyłki na poczet kontyngentów refakcyjnych, niestosują się ściśle do ogłoszonych przepisów i powodują nieporozumienia. Niemniej Ministerstwo zaznaczyło, że stale bada wszystkie wypadki reklamacyjne, które nasunęły poważniejsze wątpliwości lub stały się przedmiotem procesów sądowych i jeżeli zachodzi potrzeba, zmienia obowiązujące przepisy taryfowe oraz wydaje odpowiednie zarządzenia.

Targi i Wystawy.

Wielkopolska a Targi Północne.

Mimo powrotu normalnych warunków handel i przemysł w Wielkopolsce i na Pomorzu odczuwa dość mocny zastój i spadek obrotów. Powodem tego jest zubożenie ludności, spowodowane przesileniem gospodarczym oraz niedomaganie rynku pieniężnego, który swoje kapitały lokuje w C. O. P. Wskutek tego tutejszy handel i przemysł, chcąc wyjść z impasu, musi szukać rynków zbytu poza własnym terenem.

Rynek województw północno-wschodnich jeszcze nie jest przez kupiectwo poznańskie i pomorskie należycie opracowany, z czego ono zdaje sobie doskonale sprawę i gremialnie korzysta z okazji Targów Północnych, aby się z tamtejszymi warunkami zapoznać. Jako dowód niech posłuży liczny udział wielkopolskich sfer gospodarczych w charakterze wystwców na Targach Wschodnich oraz zgłoszenia na Targi Północne.

Osobom udającym się na Targi Północne w dniach od 17. IX. do 2. X. 1938 r. będą przyznane na podstawie kart uczestnictwa zniżki kolejowe w wysokości 75% w drodze powrotnej.

Karty uczestnictwa w enie 2,20 zł nabywać można w Biurach i agencjach „Orbisu" lub bezpośrednio w Biurze Targów Północnych, Wilno, Legionów 1a.

Eksponaty targowe nadesłane koleją korzystają korzystają z bezpłatnego przewozu kolejowego w drodze powrotnej, jeśli były adresowane: „Targi Północne".

Różne.

800 mil. na inwestycje w budżecie na 1939/40 r.

Prace nad budżetem państwa na rok 1939/40 dobiegają końca. Obecnie w poszczególnych ministerstwach opracowywane są preliminarze budżetowe, których zakończenia należy się spodziewać na pierwsze dni września.

Jak się dowiadujemy, nowy budżet będzie w całości dość nieznacznie przewyższać tegoroczny, natomiast budżety niektórych poszczególnych ministerstw dość znacznie podwyższono. Równowaga natomiast uzyskana będzie, dzięki zmniejszeniu wydatków na inwestycje, o kwotę około 200 milionów złotych.

Obniżka wydatków inwestycyjnych tłumaczona jest tym, ze kwota 1 miliarda złotych preliminowana w 1938 roku przeznaczona była zasadniczo na okres 5-cio kwartałowy, tak, że obniżenie sumy przeznaczonej na inwestycje do 800 milionów nie powinno wpłynąć ujemnie na całokształt akcji inwestycyjnej w 1939/40 roku.

Wydawnictwa.

„PRZEGLĄD EKONOMICZNY". — Właśnie ukazał się z druku XXIII tom kwartalnika Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie, ul. Akademicka 21. Numer ten obejmuje następujące rozprawy: dra Jana Karola Sondla pt.: „Jan Stecki", ankietę Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w sprawie „Wolny handel czy autarkia", zawierającą uzasadnienie ankiety oraz głosy pp. dyr. Wacława Fabierkiewicza, prezesa Bogusława Hersego, red. Witolda Ptaszyńskiego, min. Henryka Strasburgera, prof. Czesława Strzeszewskiego, dra Kazimierza Studentowicza, min. Juliusza Trzcińskiego i prof. Leopolda Caro, wreszcie rozprawę posła Brunona Sikorskiego pt. „Fragmenty polskiej polityki gospodarczej'. Nadto tom ten zawiera zwykłe rubryki: Z kraju i ze świata, oraz 14 recenzyj.

Redaktor: prof. Leopold Caro, Lwów, ul. Akademicka 21.

Prenumerata „Przeglądu Ekonomicznego" w kraju zł 15,—, zagranicą zł 20,—, tom pojedyńczy w handlu księgarskim zł 4,—.

N. Maskilejson: POLSKA METODA KSIĘGOWOŚCI. Warszawa 1938. Nakładem autora.

Omawiana praca jest „projektem zupełnie nowej metody księgowania bez kallej i kosztownych aparatów", opracowanym na rozpisany swego czasu konkurs Zrzeszenia Księgowych.

Autor pracę swą ujmuje wszechstronnie, omawiając w niej zarówno przyrządy pracy i materiały, jak również proces księgowania i czynności buchalteryjne, jak wreszcie stosunek projektu do przepisów prawnych.

Osobno obszernie potraktowane jest omówienie zalet proponowanej metody księgowości i jej porównanie z innymi metodami.

Praca wyjaśniana jest odpowiednimi rysunkami i wzorami, dotyczącymi urządzeń i pracy prowadzenia omawianej księgowości.

Zdecydowane wyrażenie opinii o projektach, zawartych w omawianej procy, bez częściowego bodaj ich wypróbowania

Warszawski Skorowidz Branżowy p. str. 183

w praktyce, byłoby zapewne przedwczesne, niewątpliwie jednak fachowiec - czytelnik znajdzie niejeden interesujący szczegół w tej pracy.

J. Cieśliński i L. Koźmiński: LES AFFAIRES ET L'ART DE LES TRAITER EN FRANCE. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. Str. 132. Zł 2,80.

Jest to podręcznik do nauki języka francuskiego dla Liceum handlowego i administracyjnego i szkół przysposobienia handlowego i administracyjnego stopnia II. Książka zawiera opisy, opowiadania i sceny ilustrujące organizację i technikę handlu we Francji. Ustępy te zostały wyjęte z różnych dzieł literackich i zawodowych.

Firma ujęcia jest bardzo przystępna, co książce nadaje charakter miłej i pouczającej lektury zawodowej.

Podręcznik uwzględnia wszystkie odnośne zagadnienia, a więc założenie i formy przedsiębiorstw handlowych, osoby kupna i jego pracowników, zawody pomocnicze w handlu, kupno i sprzedaż towarów, pieniądz, kredyt, weksel, czek i papiery wartościowe, banki oraz najważniejsze czynności giełdowe.

ŚNIEŻNO BIAŁE ZĘBY
PASTA DO ZĘBÓW
ODONTO
FALKIEWICZ-POZNAŃ
Fabryka Perfum i Kosmetyków zał. 1911 r. w Paryżu

ZWIJKI WIELOWATKI
OZONÓWKI
STERYLIZOWANE OZONEM
ŻAR
SP. AKC.
NOWY TOMYŚL

A mówiłem Ci



że bateria
Centra
jest najpewniejsza!

Cegielnia Parowa
WITASZYCE
stacja, poczta i telegr.: Witaszyce
dostarcza na dogodnych warunkach:
dachówki (karpiówki), dreny od „1½ do 9",
cegłę maszynową, tonówkę,
dziurawkę, sufitówkę
i kominówkę
Produkcja łączna 12.000.000 r.

Czekolady, cukry i kakao
Sp. Akc.
„GOPLANA"
w Poznaniu
słyną ze swej dobroci i dostępnych cen!

OBRABIARKI do metali (tokarki, wiertarki i szlifierki), ARMATURA ciężka do sieci wodociągowych i gazowych, GRZEJNIKI do centralnego ogrzewania, żeliwne PIECE cyrkulacyjne dla większych hal, ODLEWY żeliwne i gatunkowe.
„WIEPOFANA"
Wielkopolska Odlewnia,
Fabryka Narzędzi i Maszyn, Sp. Akc.
w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81
Tel. 61-56





ERBEDONT



Drawska Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn

INŻYNIER LUDWIK KEMBLIŃSKI i S-KA

DOSTARCZA:

1. łańcuchy transportowe, przegubowe systemu Ewart'a i sworzniowe,
2. żeliwo ciągliwe (t. zw. kowalne, lanokute) o białym rdzeniu (europejskie) i o czarnym rdzeniu (amerykańskie) o wysokich właściwościach wytrzymałościowych, wydłużenionych i obróbczych. Zastosowanie przy częściach do samochodów osobowych, ciężarowych, motocykli; dla wagonów, parowozów. armatury o wysokim ciśnieniu i t. p.

Drawski Młyn, (Woj. Pozn.)

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1. — Czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna, Spółka z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2 a.
Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.